



**Rzecznik
Finansowy**

www.rf.gov.pl

Aleksandra Wiktorow

Warszawa,

RF/WUE/POG/00/XX/00

Rzecznik Finansowy

Al. Jerozolimskie 87

02-001 Warszawa

Sąd Rejonowy
I Wydział Cywilny
ul. ...
00-000 ...

Powód: Anna Kowalska

reprezentowany przez:

Adam Nowak

Pozwany: XYZ

reprezentowany przez:

Jan Nowak

sygn. akt: I C 00/00

wartość przedmiotu sporu: 29 900 zł (słownie: dwadzieścia dziewięć tysięcy dziewięćset złotych)

Oświadczenie Rzecznika Finansowego zawierające istotny pogląd dla sprawy

Do Biura Rzecznika Finansowego wpłynęło pismo pełnomocnika powódki, zawierające wniosek o przedstawienie Sądowi Rejonowemu oświadczenia Rzecznika Finansowego zawierającego pogląd istotny dla sprawy.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 28 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku

Finansowym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1348 z późn. zm.) Rzecznik Finansowy w trybie art. 63 ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 101 z późn. zm.) niniejszym przedstawia istotny dla sprawy pogląd.

Prawidłowość postępowania likwidacyjnego prowadzonego przez pozwanego, XYZ była przedmiotem działania Rzecznika Finansowego w trybie, o którym mowa w 20 ust. 1 ustawy o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych (tj. Dz.U. z 2013 r., poz. 290 z późn. zm.). Powyższy pogląd Rzecznika został sporządzony w oparciu o treść powództwa, na podstawie dokumentów dołączonych do wniosku o przedstawienie istotnego poglądu w sprawie, a także dokumentów zgromadzonych w prowadzonym przez Rzecznika postępowaniu skargowym o sygn. RU/WSI/G/0000/XX/00 .

Z przekazanych przez pełnomocnika powódki dokumentów wynika, iż w dniu ... powódka ubezpieczyła wszystkie swoje budynki wchodzące w skład gospodarstwa rolnego, m.in. stodołę, która została ubezpieczona w wartości rzeczywistej na kwotę 62.000 zł. Wartość ta obejmowała zużycie techniczne stodoły w wysokości 60%. W dniu ... w wyniku silnego wiatru stodoła uległa całkowitemu zniszczeniu, co wykluczyło zasadność dokonania odbudowy lub remontu stodoły.

Wysokość odszkodowania została przez pozwanego ustalona w drodze sporządzenia kosztorysu zawierającego ceny materiałów i usług prac budowlanych. Jednocześnie wartość kosztorysu została przez pozwanego pomniejszona o współczynnik zużycia technicznego stodoły, w wysokości od posadowienia budynku, tj. w wysokości przyjętej przy ustalaniu wartości stodoły w momencie jej ubezpieczenia.

Rozpoczynając merytoryczne rozważania w niniejszej sprawie Rzecznik pragnie podkreślić, iż celem ubezpieczeń gospodarczych jest zapewnienie ubezpieczającym ochrony ubezpieczeniowej na okoliczność negatywnych finansowych następstw zdarzeń, w wyniku których dochodzi do powstania szkody. Tym samym ubezpieczenie mienia stanowi jedno z ważniejszych instrumentów prawnych tego rodzaju, pozwalających na minimalizację następstw szkód i ich sprawne usunięcie. Generalnie ubezpieczenie to podnosi komfort życia rodzinnego i społecznego, bowiem w razie zaistnienia zdarzenia niosącego ze sobą uszczuplenie majątku ubezpieczonego, to nie ubezpieczony lecz ubezpieczyciel będzie ponosił konsekwencje finansowe na podstawie zawartej umowy, a więc kompensował szkody. Z tych właśnie przyczyn instytucja ubezpieczenia jest niezbędnym czynnikiem w strukturze współczesnego życia gospodarczo-społecznego .

W obowiązkowej umowie ubezpieczenia budynków rolniczych występują zawsze dwie strony: ubezpieczający i zakład ubezpieczeń, ale tylko działalność tego drugiego ma profesjonalny charakter, co implikuje, po jego stronie, obowiązek dochowania należytej staranności przy zawieraniu i realizacji umowy ubezpieczenia, w tym także obowiązek zapewnienia realności świadczonej ochrony ubezpieczeniowej.

W przypadku zajścia zdarzenia angażującego odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń na podstawie umowy obowiązkowego ubezpieczenia budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych¹ przewiduje dwie metody ustalania wysokości odszkodowania w zależności od tego czy poszkodowany podejmuje odbudowę czy też nie. Zgodnie bowiem z treścią art. 68 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych wysokość szkody ustala się, z uwzględnieniem art. 69 ustawy, na podstawie:

- 1) cenników stosowanych przez zakład ubezpieczeń; ustalenie wysokości szkody na podstawie tych cenników następuje w każdym przypadku niepodjęcia odbudowy, naprawy lub remontu budynku;
- 2) kosztorysu wystawionego przez podmiot dokonujący odbudowy lub remontu budynku, odzwierciedlającego koszty związane z odbudową lub remontem, określone zgodnie z obowiązującymi w budownictwie zasadami kalkulacji i ustalania cen robót budowlanych – przy uwzględnieniu dotychczasowych wymiarów, konstrukcji, materiałów i wyposażenia; jeżeli suma ubezpieczenia została ustalona według wartości rzeczywistej, uwzględnia się również faktyczne zużycie budynku od dnia rozpoczęcia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń do dnia powstania szkody.

Należy przy tym pamiętać, że zgodnie z ogólną zasadą opisaną w art. 13 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, w ubezpieczeniach budynków rolniczych odszkodowanie wypłaca się w kwocie odpowiadającej wysokości szkody, nie większej jednak od sumy ubezpieczenia ustalonej w umowie.

Z brzmienia przywołanego art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy wynika, iż w przypadku niepodjęcia odbudowy, naprawy lub remontu budynku, do szacowania szkody w budynkach rolniczych zakład ubezpieczeń określa wysokość szkody według stosowanych przez siebie cenników, w przypadku zaś, gdy poszkodowany będzie dokonywał odbudowy, naprawy lub remontu zniszczonego budynku, co przewiduje pkt 2 art. 68 ustawy, wysokość szkody zostanie ustalona na podstawie kosztorysu odzwierciedlającego wszelkie koszty

¹ ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 392 z późn. zm.)

niezbędnych prac remontowo-budowlanych pozwalających na restytucję zniszczonego budynku. Jednakże w tym drugim przypadku zakład ubezpieczeń pomniejszy kwotę odszkodowania o faktyczne zużycie budynku od dnia rozpoczęcia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń do dnia powstania szkody. Z powyższego jednoznacznie zatem wynika, że nie zawsze zakład ubezpieczeń będzie zobowiązany do zapłaty odszkodowania odpowiadającego całej kwocie wynikającej ze sporządzonego kosztorysu naprawy.

W przedmiotowej sprawie powódka nie podejmowała odbudowy budynku ponieważ uległ on całkowitemu zniszczeniu. W takim przypadku odszkodowanie winno być ustalone na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy, który stanowi, iż w przypadku niepodjęcia odbudowy, naprawy lub remontu budynku wysokość odszkodowania winna być ustalona przez zakład ubezpieczeń na podstawie stosowanych przez ten zakład cenników.

W odpowiedzi na pozew pozwany informuje, iż odszkodowanie przyznano na podstawie kosztorysu opracowanego zgodnie z zasadami kalkulacji kosztów naprawy stosowanymi w budownictwie. W wyliczeniach pozwany uwzględnił również współczynnik zużycia technicznego w wysokości 60%, a więc liczony od dnia posadowienia budynku i uwzględniony przy zawarciu umowy ubezpieczenia. Pozwany przyznaje, iż powódka nie podejmuje odbudowy - a więc zgodnie z ustawą, podstawą ustalenia wysokości odszkodowania winien być art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy. Tymczasem zgodnie ze stwierdzeniami zawartymi w odpowiedzi na pozew, pozwany wskazuje pkt 2 art. 68 ustawy jako podstawę uprawnienia do przyjęcia zużycia technicznego w odszkodowaniu powódki. Rzecznik Finansowy podkreśla, iż pkt 2 tego artykułu jest stosowany wyłącznie w przypadku dokonywania odbudowy, naprawy lub remontu budynku, których to czynności pozwana przecież nie podejmowała. W konsekwencji, w wyniku dokonania błędnej subsumpcji, pozwany zastosował pomniejszenie odszkodowania o współczynnik zużycia technicznego budynku choć przepis art. 68 pkt 1 ustawy, który winien być podstawą likwidacji szkody żadnych uprawnień do stosowania współczynnika zużycia technicznego nie zawiera. Nadto - niezależnie od tego, iż przepis pkt 2 art. 68 ustawy nie ma w tym przypadku zastosowania - pomimo, iż przepis ten przewiduje zastosowanie zużycia technicznego jedynie w wysokości od chwili objęcia budynku ubezpieczeniem do chwili powstania szkody, to jednak dodatkowo pozwany uwzględnił zużycie techniczne budynku nie w wysokości przewidzianej w tym przepisie lecz znacznie wyższej, bo liczonej od dnia posadowienia budynku. Jest to wartość przyjęta przy ubezpieczaniu budynku, tj. 60%. Należy zauważyć, iż stosowania pomniejszenia w tej wysokości ani pkt 1 ani pkt 2 artykułu 68 ustawy nie przewidują. Nadto, pkt 1 art. 68 ustawy, który winien być zastosowany w przypadku likwidacji szkody powódki,

nie zawiera jakichkolwiek wskazań do zastosowania zużycia technicznego. Stanowi on bowiem jedynie, iż wysokość szkody ustala się na podstawie *cenników stosowanych przez zakład ubezpieczeń; ustalenie wysokości szkody na podstawie tych cenników następuje w każdym przypadku niepodejmowania odbudowy, naprawy lub remontu budynku;* W konsekwencji, o ile w przypadku podejmowania odbudowy, remontu lub naprawy ustawa przewiduje zastosowanie zużycia technicznego budynku w wysokości od objęcia budynku ubezpieczeniem do momentu powstania szkody - co potwierdza bogate orzecznictwo, przykłady którego Rzecznik powołuje^{2,3} - o tyle w przypadku niepodejmowania odbudowy, naprawy lub remontu budynku, pomniejszenia wysokości szkody o zużycie techniczne budynku ustawodawca w ogóle nie przewiduje. Przepis pkt 1 art. 68 ustawy sformułowany jest jasno i precyzyjnie i nie powinien budzić wątpliwości ani co do jego brzmienia, ani co do jego znaczenia. Tak samo jasno sformułowany jest przepis pkt 2 powołanego artykułu art. 68 ust. 1 pkt 2, zgodnie z którym pomniejszenie takie ustawodawca przewidział wyłącznie w przypadku podejmowania naprawy lub odbudowy budynku ubezpieczonego w wartości rzeczywistej. Ze względu na jasne brzmienie art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy, w przypadku niepodejmowania odbudowy lub remontu zużycie techniczne budynku nie powinno być w ogólne brane pod uwagę.

Linia orzecznictwa prezentuje pogląd, iż ograniczenie odpowiedzialności ubezpieczyciela winno wynikać w sposób jasny z zapisów ustawy. Przykładowo, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 21 sierpnia 2013 r⁴ . wyraża pogląd, iż z treści *art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (dokonywanie remontu) nie wynika, aby ustalone koszty naprawienia szkody miały być pomniejszane o ustalony w dokumencie ubezpieczenia stopień zużycia budynku - przepis ten expressis verbis dozwala zatem zastosowanie zużycia technicznego wyłącznie za okres od objęcia budynku ubezpieczeniem do powstania szkody, w konsekwencji stosowanie innych pomniejszeń, niż wskazane w przepisie jest nieuzasadnione. Przekonuje o tym przepis art. 13 ust. 3 ust. o ubezpieczeniach obowiązkowych, przewidujący, że odszkodowanie z ubezpieczenia mienia musi odpowiadać wysokości szkody oraz mieścić się w granicach sumy ubezpieczenia. Celem ubezpieczenia obowiązkowego jest bowiem umożliwienie ubezpieczonemu naprawy zniszczonego na skutek zdarzeń losowych mienia.* Bogate orzecznictwo wskazuje również, iż przy szacowaniu wysokości szkody zastosowanie znajdują reguły z art. 361 § 2 k.c. z

² wyrok z dnia 13 października 2015 r. Sądu Apelacyjnego w Lublinie, sygn. akt I ACa 291/15

³ wyrok z dnia 11 lipca 2013 Sądu Okręgowego w Tarnowie, sygn. akt I Ca 157/13

⁴ wyrok z dnia 21 sierpnia 2013 r. Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, sygn. akt I ACa 748/13

modyfikacjami wynikającymi z art. 68-69 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych - tak np. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia 13 września 2012 r.⁵

Zasadę, iż możliwe jest zastosowanie pomniejszeń wyłącznie wówczas, gdy przewiduje to ustawa, zastosować można do art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, który winien być podstawą ustalenia wysokości odszkodowania poniesionej przez powódkę. Przepis ten nie przewiduje żadnych pomniejszeń wynikających z zużycia technicznego budynku, zatem przyjęć należy, iż w przypadku powódki, która nie podjęła odbudowy lub remontu budynku w określonych przez pozwanego kosztach naprawy zużycie techniczne budynku nie powinno być uwzględniane. Pomniejszenie bowiem określonych przez zakład ubezpieczeń kosztów naprawy skutkować będzie znacznym zaniżeniem odszkodowania i będzie to kwota stanowiąca zaledwie niewielką część kosztów ewentualnej naprawy.

Jako uzasadnienie swego stanowiska, w odpowiedzi na pozew pozwany powołał uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2015 r.⁶, w sentencji której Sąd Najwyższy stwierdził, iż *„ustalenie wysokości szkody w razie niepodjęcia odbudowy, naprawy lub remontu budynku wchodzącego w skład gospodarstwa rolnego (art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 392 ze zm.) następuje z uwzględnieniem stopnia zużycia budynku; odszkodowanie wypłaca się w kwocie odpowiadającej wysokości szkody, nie większej jednak od sumy ubezpieczenia ustalonej w umowie”*. Zauważyć należy, iż uchwała została podjęta na skutek przedstawienia Sądowi Najwyższemu przez Sąd Okręgowy w Lublinie zagadnienia prawnego, w którym Sąd Okręgowy wniósł o rozstrzygnięcie następującej wątpliwości: *“Czy wysokość odszkodowania z umowy ubezpieczenia obowiązkowego budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych wskazanej w art. 4 pkt 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, ustalana na podstawie przepisów art. 68 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 13 ust. 3 tej ustawy, powinna odpowiadać pełnym kosztom przywrócenia objętego ochroną ubezpieczeniową budynku do stanu poprzedniego nieprzekraczającym sumy ubezpieczenia, z pominięciem stopnia zużycia budynku uwzględnionego przy ustalaniu wysokości sumy ubezpieczenia?”* Ze stanu faktycznego, na tle którego powstał spór, i którego dotyczy zagadnienie prawne wynika, iż

⁵ wyrok z dnia 13 września 2012 r. Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie, sygn. akt I ACa 233/12

⁶ uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2015 r., sygn. akt III CZP 71/15

szkoda poszkodowanego polegała na zerwaniu przez wiatr dachu budynku gospodarczego. W procesie likwidacji szkody poszkodowany nie przedstawił własnego kosztorysu naprawy budynku co skutkowałoby ustaleniem odszkodowania na podstawie pkt 2 art. 68 ustawy (metoda kosztorysowa likwidacji szkody - podjęcie remontu). W związku z nieprzekazaniem przez poszkodowanego kosztorysu zaistniała konieczność zastosowania pkt 1 art. 68 ustawy (cennikowa metoda likwidacji szkody - niepodjęcie remontu). Zakład ubezpieczeń ustalił szkodę w wysokości kosztów remontu, zatem spor dotyczył ustalenia kosztów naprawy umożliwiających przywrócenie budynku do stanu poprzedniego. Zakład ubezpieczeń sporządził kosztorys naprawy na podstawie stosowanych przez siebie cenników zawierających wartości materiałów i usług budowlanych i obniżył koszty tej naprawy o zużycie techniczne budynku od dnia jego posadowienia. W powołanej przez pozwanego uchwale Sąd Najwyższy wypowiedział się co do stanu faktycznego, w którym w toku likwidacji szkody zakład ubezpieczeń zastosował pkt 1 art. 68 ustawy dlatego, że poszkodowany nie dostarczył własnego kosztorysu przedstawiającego koszty naprawy, co skutkowałoby likwidacją szkody na podstawie pkt. 2 art. 68 ustawy. Z tej przyczyny przedmiotem zagadnienia prawnego była kwestia wysokości odszkodowania w postaci kosztów naprawy budynku niezbędnych do przywrócenia zniszczonego budynku do stanu poprzedniego - i takie zagadnienie Sąd Najwyższy rozstrzygnął. Istotnie w takiej sytuacji wysokość szkody stanowią koszty naprawy lub remontu.

Tymczasem w przypadku powódki odbudowa lub remont stodoły nie są możliwe z uwagi na całkowite zniszczenie tej stodoły zatem niepodjęcie odbudowy wynikało z innych przyczyn, niż w sytuacji omówionej przez Sąd Najwyższy w uchwale. Pozwany, powołując uchwałę nie wskazał, iż w uzasadnieniu uchwały Sąd stwierdził, że *„przepisy tej ustawy zawierają regulację wskazującą na metodę, sposób, ustalania wysokości szkody w dwóch sytuacjach: gdy rolnik nie podejmuje odbudowy, naprawy lub remontu budynku, w którym powstała szkoda wywołana zdarzeniem rodzącym odpowiedzialność ubezpieczyciela (art. 68 ust. 1 pkt 1) i gdy następuje odbudowa lub remont budynku (art. 68 ust. 1 pkt 2). W pierwszym wypadku, objętym zagadnieniem prawnym, wysokość szkody ustala się na podstawie cenników stosowanych przez zakład ubezpieczeń do szacowania wartości budynków (art. 70 ust. 3 pkt 1); cenniki te podlegają corocznej aktualizacji (art. 68 ust. 2). W drugiej sytuacji wysokość szkody ustala się na podstawie kosztorysu odzwierciedlającego koszty odbudowy budynku (art. 68 ust. 1 pkt 2), zatem cenniki i kosztorys to w istocie zestaw instrumentów, którymi ustawodawca nakazuje posługiwać się przy ustalaniu wysokości szkody. W tym miejscu Rzecznik Finansowy zmuszony jest zauważyć, iż Sąd Najwyższy, stwierdzając, że w*

przypadku niepodejmowania odbudowy, tj. zastosowania pkt 1 art. 68 ustawy stosuje się cenniki do szacowania wartości budynków, stwierdził jednocześnie, że taki przypadek został objęty zagadnieniem prawnym. Jednakże z uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowy w Lublinie z dnia 15 lipca 2015 r.⁷, którym zagadnienie to zostało Sądowi Najwyższemu przedstawione do rozstrzygnięcia wynika, iż odszkodowanie dotyczyło kosztów naprawy, które zostały ustalone według zasad w budownictwie, w oparciu o system kosztorysowania ... z zastosowaniem aktualnych baz cen ... obowiązujących u pozwanego. Sąd Okręgowy w Lublinie wskazał, że pomniejszeniu o stopień zużycia technicznego uległ kosztorys obejmujący zakres prac i materiałów niezbędnych do usunięcia szkody - wynika to z pisma procesowego pozwanego. Zagadnieniem prawnym objęty jest więc spór powstały wprawdzie na tle stosowania pkt 1 art. 68 ustawy, to jednak nie dotyczył on odszkodowania ustalanego na podstawie cenników do szacowania wartości budynków lecz na podstawie kosztorysu naprawy. Stwierdzając w uchwale, iż pkt 1 art. 68 ustawy dotyczy ustalenia wysokości odszkodowania przy zastosowaniu cenników do szacowania wartości budynków Sąd rozstrzygnął jednocześnie zagadnienie prawne dotyczące zastosowania tego właśnie przepisu w kontekście sporu dotyczącego kosztów naprawy budynku a nie szacowania jego wartości. Należy więc przyjąć, iż w zależności od stanu faktycznego, w przypadku likwidacji szkody na podstawie pkt 1 art. 68 ustawy, a więc w przypadku niepodejmowania odbudowy, możliwe jest zastosowanie zarówno cenników naprawy budynku jak i cenników do szacowania wartości budynków. Uchwała podjęta przez Sąd Najwyższy dotyczy stosowania art. 68 ust. 1 ustawy w przypadku, gdy naprawa jest możliwa i ustalone zostaną koszty naprawy. Tymczasem powódka nie podjęła naprawy z uwagi na całkowite zniszczenie stodoły, a więc również zastosowanie ma art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy. W konsekwencji, ze względu na stan faktyczny zastosować należy zatem cenniki do szacowania wartości budynku nie zaś do ustalania kosztów naprawy. Odszkodowanie ustalone na podstawie cenników stosowanych do szacowania wartości budynków będzie uwzględniało zużycie techniczne budynku od momentu jego posadowienia do momentu powstania szkody, nie więcej jednak niż przyjęta w umowie suma ubezpieczenia. Oznacza to, że odszkodowanie w wysokości wartości budynku w momencie powstania szkody nie będzie prowadziło do bezpodstawnego wzbogacenia po stronie powódki. Należy bowiem rozważyć, czy występujące w ustawie pojęcie „odbudowa” dotyczy także sytuacji, w których ze względu na całkowite zniszczenie budynku odbudowa ta jest niemożliwa i nieuzasadniona - w takiej sytuacji można mówić o konieczności

⁷ postanowienie z dnia 15 lipca 2015 r. Sądu Okręgowego w Lublinie, sygn. akt. II Ca 392/15

wybudowania innego budynku, co wiązałoby się z ustaleniem odszkodowania na podstawie cenników szacowania wartości budynków, a więc ustalenia wartości całkowicie zniszczonego budynku w dniu szkody.

Na marginesie warto zauważyć, iż Sąd Najwyższy uzasadniając konieczność uwzględnienia współczynnika zużycia technicznego w kosztach remontu powołuje przepis art. 68 ust.4 ustawy. Przepis ten stanowi, iż *„zakład ubezpieczeń nie uwzględnia stopnia zużycia budynku przy szkodach drobnych, których wartość nie przekracza równowartości w złotych 100 euro, ustalonej przy zastosowaniu kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski w dniu ustalania odszkodowań”* Jednakże zauważyć trzeba, iż powołując ten przepis Sąd użył sformułowania, że zużycia technicznego nie bierze się pod uwagę **tylko w tych przypadkach**, chociaż powyższy przepis takiego zawężenia nie zawiera. Ze sformułowania tego przepisu można wnioskować, iż nie uwzględnia się zużycia technicznego w tak drobnych szkodach, jednak tylko w sytuacjach, w których w ogóle zastosowanie zużycia technicznego jest dozwolone.

Sądy potwierdzają, iż odszkodowanie winno być ustalone w wysokości poniesionej szkody, co umożliwi pełne naprawienie szkody - w przypadku odbudowy budynku szkoda ta jest równa kosztom dokonania remontu przy użyciu elementów nowych i pełnowartościowych, nie więcej jednak, niż wartość budynku w momencie ubezpieczenia. dopiero wówczas odszkodowanie będzie równe poniesionej szkodzie. Wydaje się, iż Sąd Najwyższy pominął jednak ten aspekt likwidacji szkód powstałych w budynkach wchodzących w skład gospodarstwa rolnego. W tym kontekście warto także powołać jeden z wielu wyroków potwierdzających zasadę niepomniejszania kosztów remontu o współczynnik zużycia technicznego - wyrok Sądu Rejonowego Poznań - Stare Miasto z dnia 7 marca 2013 r.⁸, w którym sąd wypowiedział się na temat sposobu ustalania odszkodowania w przypadku niepodejmowania odbudowy budynku całkowicie zniszczonego w wyniku pożaru. Likwidując szkodę zakład ubezpieczeń dokonał wyceny kosztów odtworzenia budynku do stanu sprzed pożaru według cennika ... uwzględniając przy tym stopień zużycia technicznego budynku w wysokości 86%, tj. liczonego od dnia wybudowania tego budynku. Oceniając poprawność stanowiska zakładu ubezpieczeń Sąd stwierdził jednak, iż potrącenie przez zakład ubezpieczeń z kwoty należnego odszkodowania stopnia zużycia budynku nie znajduje uzasadnienia prawnego. Zdaniem Sądu bowiem, zasady ustalania odszkodowania określają stosowne normy prawne, w tym przypadku jest to art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy o

⁸ wyrok Sądu Rejonowego Poznań - Stare Miasto z dnia 7 marca 2013 r. sygn. I C 176/12/1

ubezpieczeniach obowiązkowych, regulujący kwestię ustalania odszkodowania w przypadku niepodjęcia odbudowy budynku - stosownie do tego przepisu, wysokość szkody jest ustalana na podstawie cenników stosowanych przez zakład ubezpieczeń. Sąd zauważył, iż powołany przepis nie przewiduje możliwości zastosowania pomniejszenia odszkodowania o kwotę wynikającą ze stopnia zużycia technicznego. Podkreślił także, że stopień zużycia technicznego budynku może stanowić podstawę ustalania sumy ubezpieczenia przy ubezpieczeniu budynku, a także w przypadku podejmowania naprawy lub odbudowy, gdy odszkodowanie jest ustalane na podstawie przedstawionego kosztorysu naprawy. W pierwszym przypadku, tj. w przypadku ustalania sumy ubezpieczenia, jest to stopień zużycia budynku liczony od dnia posadowienia budynku, w drugim zaś przypadku jedynie w takim stopniu, w jakim nastąpiło zużycie od momentu powstania odpowiedzialności ubezpieczyciela do momentu wystąpienia szkody. Warto zauważyć, iż zakład ubezpieczeń, przeciwko któremu toczyło się postępowanie zaakceptował i wykonał wyrok sądu, wypłacając pełną sumę ubezpieczenia z uwagi na fakt, iż niepomniejszone o stopień zużycia technicznego koszty odtworzenia budynku znacznie przewyższyły sumę ubezpieczenia.

Biorąc pod uwagę, iż przepisy regulujące kwestię wysokości odszkodowania w przypadku szkody powstałej w budynku rolniczym mogą budzić wątpliwości, wyjaśnienie tych wątpliwości i wskazania co do sposobu stosowania tych przepisów spoczywa w chwili obecnej na judykaturze. Zdaniem Rzecznika Finansowego, w przypadku niepodjęcia odbudowy, remontu lub naprawy budynku w szkodach, w których nastąpiło całkowite zniszczenie budynku w związku z czym odbudowa, remont czy też naprawa budynku są niemożliwe, odszkodowanie winno być ustalone na podstawie cenników do szacowania wartości budynków - na możliwość stosowania tych cenników w przypadku niepodjęcia odbudowy, remontu lub naprawy zwrócił uwagę również Sąd Najwyższy w powołanej wcześniej uchwale z dnia 18 listopada 2015 r. Rzecznik Finansowy zauważa, iż przepisu art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy nie wynika o jakiego rodzaju cenniki chodzi - wiąże się to zapewne z faktem, iż różne mogą być przyczyny niepodjęcia odbudowy, naprawy lub remontu budynku. Dlatego też, zdaniem Rzecznika Finansowego, w zależności od stanu faktycznego winny to być albo cenniki prac remontowych gdy uzasadniona jest odbudowa, remont lub naprawa zniszczonego budynku - wówczas szkodą będą koszty doprowadzenia budynku do stanu sprzed szkody albo też cenniki stosowane przez ubezpieczycieli do szacowania wartości budynku przed ich ubezpieczeniem w przypadku niemożności dokonania naprawy, odbudowy lub remontu budynku ze względu na całkowite zniszczenie tego budynku. W konsekwencji, w tym drugim przypadku odszkodowanie winno być równe

wartości budynku w dniu powstania szkody, nie większe jednak, niż przyjęta przy ubezpieczeniu budynku suma ubezpieczenia. Tak ustalone odszkodowanie wykluczyłoby prawdopodobieństwo bezpodstawnego wzbogacenia po stronie poszkodowanego.

Poddając Sądowi powyższe uwagi pod rozwagę Rzecznik Finansowy pozostaje z poważaniem.

Rzecznik Finansowy
Aleksandra Wiktorow

Załączniki:

1. 2 odpisy oświadczenia Rzecznika Finansowego zawierające istotny dla sprawy pogląd.
2. Wniosek pełnomocnika powódki w sprawie przedstawienia istotnego poglądu w sprawie.